

การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน Network Learning Organization with Community Participation for the Well-Being of Children and Youths

ประสพสุข ฤทธิเดช¹ สราวุธ ดาแก้ว² สายใจ เพ็งที³ และสุนันทา กินรีวงศ์⁴

Prasopsuk Rittidet¹ Sarawut Dakaew² Sayjai Pengtee³ and Sunantha Kinnareewong⁴

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3,4}

Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2,3,4}

Corresponding author, E-mail: prasopsuk2552@hotmail.com¹, Sarawut.daa@rmu.ac.th², Sayjai_p@hotmail.com³, sunantha-ka@hotmail.com⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการขยายโรงเรียนจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ศึกษาผลการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) เพื่อศึกษาผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 78 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ (1) แบบประเมินผู้เรียน (2) แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม พื้นที่การวิจัยเป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่มัธยมศึกษาของ จังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 26 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาการขยายโรงเรียนจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ดำเนินงาน 5 ขั้นตอน
2. ผลการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบวิธีการ 4 วิธี
3. ผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. 5 ด้าน โดยภาพรวมผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย การมีส่วนร่วม สุขภาวะเด็กและเยาวชน

ABSTRACT

The objectives of the research were to: 1) study the expansion of the network learning organization schools with community participation; 2) study the results of the expansion of the network learning organization with community participation; and 3) study the learners' behavior modification according to the 10-year target substances of Thai Health Promotion Foundation (Thai Health). The research employed the mixed research method. The sample consisted of 78 students who were core leaders from 26 schools in area of Maha Sarakham, Roi-Et, and Kalasin provinces. The research results found that:

1. The expansion of the network learning organization schools with community participation was carried out in 5 steps.

2. The expansion of the network learning organization with community participation had 4 methods.
3. The results of the learners' behavior assessment based on the 5 aspects of the 10-year target substances of Thai Health, as a whole, revealed that the learners had their behavior modification at a high level.

Keywords: Network Learning Organization; Participation; well-being of Children and Youths

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กล่าวถึงการพัฒนาในระยะต่อไปต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้คนไทยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขภาพที่ดีขึ้น คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น สถาบันการศึกษารวมทั้งสถาบันทางสังคมต้องมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาครอบคลุมใน 4 ด้านคือ (1) Head (2) Heart (3) Hand (4) Health การพัฒนาทั้ง 4 ด้าน พบว่า ประชาชนได้รับการพัฒนาทักษะและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสวงหาองค์ความรู้ได้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ไทย มีค่านิยมที่ถูกต้องตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ โดยมีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน บนวิถีความพอเพียง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560-2564, น. 10)

สถานการณ์ด้านพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทย ในยุคปัจจุบัน เด็กในวัยเรียนจะเป็นวัยที่เด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ มีปฏิสัมพันธ์กับครูและกลุ่มเพื่อน เพราะฉะนั้นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากครูและกลุ่มเพื่อนสูง ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้ คือ การจับกลุ่มเด็กเพศเดียวกันและตั้งเป็นกลุ่มสังคมเฉพาะของตน มีแนวคิด กิจกรรม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นเฉพาะกลุ่ม หรือที่นักจิตวิทยาเรียกลักษณะทางสังคมของเด็กวัยนี้ว่า สังคมความลับ (Secret Society) เด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดเงียบ ๆ มีความลับภายในกลุ่มและจะรักษาไว้อย่างเคร่งครัด

มักเปรียบเทียบกันทางสังคม (Social comparison) การยอมรับและการไม่ยอมรับ ของเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก โดยเด็กที่ได้รับการยอมรับจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมด้วยดี ส่วนเด็กที่ไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนมักจะไม่มีมั่นใจในตัวเอง ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก มีการจับกลุ่มมั่วสุมชักรถจักรยานยนต์แข่งกันสร้างความเดือดร้อน แก่ผู้สัญจรไปมาบนท้องถนนก่อปัญหาเกิดขึ้น เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการตั้งครกไม่ฟังประสงค์ ปัญหาอาชญากรรม และยาเสพติด นอกจากนี้ยังพบว่า การสำรวจของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขในปีที่ผ่านมาพบว่าคนไทยมีปัญหามะเร็งปากช่องปากเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นโรคอ้วนเพิ่มสูงมากที่สุดในรอบ 10 ปี อีกทั้งยังมีแนวโน้มเป็นโรคอ้วนเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 4 ล้านคนต่อปี ภาวะอ้วนหรือโรคอ้วนมีโอกาสเกิดขึ้นได้กับทุกคน ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดภาวะอ้วนอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การรับประทานอาหารที่มีปริมาณแป้ง น้ำตาล และไขมันสูง การดำเนินชีวิตประจำวันมีการออกกำลังกายน้อย การขาดกิจกรรมทางกาย (ประสพสุข ฤทธิ์เดช, 2560, น. 12) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้มีแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนเป็นคนที่มีสมรรถนะทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

จากปัญหาเด็ก และเยาวชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาเด็กในวัยเรียนที่โรงเรียนต้องฝึกฝนให้นักเรียนมีประสบการณ์ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย (พินสุดา สิริรังศรี, 2562) ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนควรได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้ร่วมมือกันในการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. ที่มีเป้าหมายส่งเสริมสุขภาพผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความตระหนักรู้ ลด ละ เลิก สิ่งเสพติด บุหรี่ เหล้า (2) ด้านความตระหนักสุขภาพทางเพศ (3) ด้านการบริโภคอาหารถูกหลักโภชนาการ และลดภาวะโรคอ้วน (4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ (5) ด้านคุณภาพ

การศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ทักษะ การอ่าน เขียน และการคิดวิเคราะห์ ด้วยเนื้อหา 5 ด้าน และได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมซึ่งแนวคิดการมีส่วนร่วมมี 8 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ร่วมกันคิด (2) ร่วมตัดสินใจ (3) ร่วมวางแผน (4) ร่วมดำเนินการ (5) ร่วมรับผิดชอบ (6) ร่วมแก้ปัญหา (7) ร่วมติดตามประเมินผล และ (8) ร่วมชื่นชมผลสำเร็จการใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชนร่วมกับโรงเรียน องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาหนุนเสริมการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย สามารถส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพร่างกาย จิตใจ สติปัญญาไปในทิศทางที่ดีขึ้น (พิณสุตา สิริธวัชศรี, 2562, น. 10)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาผลการขยายโรงเรียนจัดการเรียนรู้ แบบเครือข่าย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. ศึกษาผลการขยายการจัดการเรียนรู้ แบบเครือข่าย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส.

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. **ด้านเนื้อหา** การจัดการเรียนรู้ใช้เนื้อหาที่สอดคล้องกับเป้าหมาย 10 ปีของ สสส. กำหนดไว้ 5 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านความตระหนักและลดอัตราการสูบบุหรี่
 - 1.2 ด้านความตระหนักและการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน
 - 1.3 ด้านความตระหนักและลดปัญหาสุขภาพทางเพศ
 - 1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.5 ด้านคุณภาพการศึกษาที่เชื่อมโยงกับสุขภาพและความมั่นคง ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ และการคิดวิเคราะห์
2. **ตัวแปรต้น/ตัวแปรตาม**

ตัวแปรต้น การจัดการเรียนรู้ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวแปรตาม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส.

3. พื้นที่การวิจัย

พื้นที่การวิจัยได้โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 26 โรงเรียน ดังนี้ จังหวัดมหาสารคาม เครือข่ายหมื่นเหล่าน้อย จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านหมื่นเหล่าน้อย 2) โรงเรียนบ้านโคกท่าแกม 3) โรงเรียนบ้านหนองตื้น และ 4) โรงเรียนบ้านท่าตูมดอนเรือ เครือข่ายหนองบัว จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านหนองบัว 2) โรงเรียนบ้านวังแสง 3) โรงเรียนบ้านดอนกอกกเหลี่ยม 4) โรงเรียนบ้านหนองเจริญ 5) โรงเรียนบ้านเหล่าจันทนา และ 6) โรงเรียนชุมชนบ้านหมากคำ เครือข่ายหนองหมื่นถ่านวิทยา จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนหนองหมื่นถ่านวิทยา 2) โรงเรียนบ้านหนองหัวคน 3) โรงเรียนบ้านแหม 4) โรงเรียนทุ่งหมื่นทุ่งแสนวิทยาคม 5) โรงเรียนสีสวดเลี้ยว และ 6) โรงเรียนบ้านหนองหมื่นถ่าน เครือข่ายจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 2 เครือข่าย (1) เครือข่ายป่าแดง ได้แก่ 1) โรงเรียนชุมชนป่าแดง 2) โรงเรียนสร้างมิ่งประสิทธิ์ผล 3) โรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม 4) โรงเรียนจินดาสินธวานนท์ และ 5) โรงเรียนยางคำวิทยา (2) เครือข่ายโคกค่ายโคกใหญ่ ได้แก่ 1) โรงเรียนดอนขี้วิทยา 2) โรงเรียนบ้านขามวิทยาคม 3) โรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา 4) โรงเรียนบ้านดอนกลาง และ 5) โรงเรียนบ้านแกวิทยาคม และโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 26 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และ สังกัดเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา ของจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด

4. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2561 - พฤษภาคม 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจในพื้นที่โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด และจังหวัด

กาฬสินธุ์ จำนวน 26 โรงเรียน ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม มี 2 เครื่องช่วย จำนวน 10 โรงเรียน จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 2 เครื่องช่วย จำนวน 10 โรงเรียน และจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 เครื่องช่วย จำนวน 6 โรงเรียน รวม 26 โรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียน 26 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 52 คน ตัวแทนนักเรียนแกนนำ โรงเรียนละ 3 คน รวม 78 คน ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยมี 3 ประเภท คือ

1. แบบประเมินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียน 5 ด้าน ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส.
2. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม
3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. แบบประเมินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียน 5 ด้าน ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. ได้ตัวชี้วัด และเนื้อหา 5 ด้าน ตาม สสส. ระบุไว้แต่ปรับเกณฑ์ระดับคะแนน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด ด้วยเหตุผลเนื่องจากเด็ก และเยาวชนที่เป็นนักเรียนแกนนำกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) สร้างแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าคะแนน และการแปลผล ดังนี้

คะแนน 5 คะแนน หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ระดับมากที่สุด

คะแนน 4 คะแนน หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ระดับมาก

คะแนน 3 คะแนน หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ระดับปานกลาง

คะแนน 2 คะแนน หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ระดับน้อย

คะแนน 1 คะแนน หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ผลการประเมินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 107) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

ความหมาย

4.51 - 5.00

มากที่สุด

3.51 - 4.50

มาก

2.51 - 3.50

ปานกลาง

1.51 - 2.50

น้อย

1.00 - 1.50

น้อยที่สุด

2. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การสร้างแนวคำถามการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึก

การสนทนากลุ่ม ได้ใช้แนวคิดของสุภาวศ์ จันทวนิชย์ (2549, น. 90)

คณะผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมี 3 ตอน คือ

- 1) รายชื่อสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 2) การบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 3) ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพเด็ก และเยาวชน

วิธีการสร้างแนวคำถามเป็นคำถามปลายเปิด 6 ข้อ คือ

1. การขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร
2. การใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ได้เครือข่ายโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโดยดำเนินงานอย่างไร
3. การขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนองค์กร หน่วยงานใด เข้ามาร่วมดำเนินงาน และมีบทบาทอย่างไรในการดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้
4. การจัดการเรียนรู้ตามสาระเป้าหมาย 5 ด้าน 10 ปี ของ สสส. มีเทคนิคการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพผู้เรียนอย่างไร
5. การจัดการเรียนรู้ตามสาระเป้าหมาย 5 ด้าน 10 ปี ของ สสส. มีนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอะไรบ้าง และนวัตกรรมเรียนรู้ประเภทใดส่งเสริมสุขภาพผู้เรียนด้าน กาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้ เป็นต้นแบบอย่างไร

6. การนิเทศติดตามผลการดำเนินโครงการมีแนวทางการประเมินผลผู้เรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างไร

6.1 คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวคำถามการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาโครงการ จำนวน 3 คน ได้แก่

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สถาพร พันธุ์มณี (อดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ) ที่ปรึกษาโครงการด้านการจัดการเรียนรู้

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรทิน นารามิรมย์ (อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฝ่ายกิจการนักศึกษา) ที่ปรึกษาโครงการด้านการประเมินผลโครงการ

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ปรึกษาโครงการ การจัดการเรียนรู้และสื่อนวัตกรรม

6.2 ที่ปรึกษาโครงการได้ให้ข้อเสนอแนะข้อคำถามการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อที่ระบุไว้ในโครงการวิจัย คณะผู้วิจัยได้แก้ไขข้อคำถามข้อที่ 2 การใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมฯ คำถามเดิมไม่ได้ใช้คำว่า การใช้แนวคิด คณะผู้วิจัย ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะ ในข้อคำถาม

6.3 แนวคำถามการสนทนากลุ่ม ที่ได้แก้ไขแล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครูผู้รับผิดชอบโครงการ โดยมีสมาชิกเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 10 คน รวม 20 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษายการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการ

การประชาสัมพันธ์โครงการโดยผู้บริหารโครงการระดับประเทศ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พิณสุตา สิริธวัชศรี เป็นหัวหน้าชุดโครงการ ได้ประชาสัมพันธ์คณะผู้ร่วมดำเนินโครงการได้แต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินโครงการในแต่ละภูมิภาค สำหรับโครงการภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แต่งตั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.

ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสนับสนุนนิเทศติดตามโครงการของจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ และภายในการติดตามนิเทศโครงการ ได้แต่งตั้งผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิ นิเทศติดตามโครงการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ คือ อาจารย์สรวิชัย ดาแก้ว และได้ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้บริหารโครงการระดับประเทศ มีกิจกรรมเข้าร่วมประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการและชี้แจงการดำเนินโครงการ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2561 ณ ห้องประชุม พระธาตุนาดูน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ประจิต ทัพธานี และมาลินี ระเบียบ, 2561)

1.2 การประสานเครือข่ายโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ

การประสานเครือข่ายโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิได้ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนเครือข่ายในจังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม ใช้วิธีการติดต่อกับโรงเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการกับทางโครงการระดับประเทศ และให้โรงเรียนเครือข่ายที่เคยเข้าร่วมโครงการได้ชักชวนโรงเรียนที่สนใจให้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ได้ลักษณะโรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการมีโรงเรียนเป็นศูนย์เครือข่าย 1 แห่ง และมีโรงเรียนประมาณ 4-5 โรงเรียนเป็นสมาชิกเครือข่าย ซึ่งเครือข่ายแต่ละศูนย์มีประธานเครือข่ายศูนย์ กรรมการและเลขานุการของศูนย์ เลขานุการเครือข่ายเป็นบุคคลที่ประสานงานกับโรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายตามกรอบภาระงานของโครงการในแต่ละกิจกรรม ผลการประสานงานเครือข่ายโรงเรียนเข้าร่วมได้ 5 เครือข่าย จำนวน 26 โรงเรียนคือ 1) เครือข่ายโรงเรียนหมื่นไธสงน้อย (1) โรงเรียนบ้านหมี่ไธสงน้อย (2) โรงเรียนบ้านหนองต้น (3) โรงเรียนบ้านท่าตูมดอนเรือ (4) โรงเรียนบ้านโดทางาม (2) เครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองบัว (1) โรงเรียนบ้านหนองบัว (2) โรงเรียนบ้านดอนกอกกเหลี่ยม (3) โรงเรียนบ้านวังแสง (4) โรงเรียนชุมชนบ้านหมากค่า (5) โรงเรียนบ้านหนองเจริญ (6) โรงเรียนบ้านเหล่าจันทนา (3) เครือข่ายโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่ (1) โรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา (2) โรงเรียนบ้านแกววิทยาคม (3) โรงเรียนดอนชีวิทยา (4) โรงเรียนบ้านขามวิทยาคม (5) โรงเรียนวัดบ้านดอนกลาง (4) เครือข่ายโรงเรียนชุมชนป่าแดง (1) โรงเรียนชุมชนป่าแดง (2) โรงเรียนยางคำวิทยา (3) โรงเรียนสร้างมีพระสิทธิ์ผล (4) โรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม (5) โรงเรียนจินดาสินชวนนทร์

และ 5) เครือข่ายโรงเรียนหนองหมื่นถ่านวิทยา (1) โรงเรียนหนองหมื่นถ่านวิทยา (2) โรงเรียนทุ่งหมื่นทุ่งแสนพิทยาคม (3) โรงเรียนบ้านหนองหมื่นถ่าน (4) โรงเรียนบ้านหนองหัวคน (5) โรงเรียนบ้านสีสวาดเลียบขาว (6) โรงเรียนวัดบ้านแหลม รวม 26 โรงเรียน (อนันต์ ทิพย์อาสน์ และอรุณรัตน์ ทิพย์อาสน์, 2561)

1.3 การพัฒนาข้อเสนอโครงการย่อย

การพัฒนาข้อเสนอโครงการย่อยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารชุดโครงการระดับประเทศที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมูลนิธิศึกษาธิการ ได้ประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิในสภานโยบายการศึกษาระดับปริญญาตรี จัดกิจกรรมการประชุมการพัฒนาข้อเสนอโครงการย่อย วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมสำนักบริการวิชาการ คณะเกษตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการจัดประชุมพัฒนาโครงการย่อยได้โครงการย่อย 5 โครงการ ซึ่งแต่ละโครงการมีกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ด้านตามสาระเป้าหมายของ สสส. 10 ปี 1) ด้านความตระหนัก และลดอัตราการสูบบุหรี่ 2) ด้านความตระหนัก และการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน 3) ด้านความตระหนัก และลดปัญหาสุขภาพทางเพศ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านคุณภาพการศึกษาที่เชื่อมโยงกับสุขภาพและความมั่นคง ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ และการคิดวิเคราะห์ (ศราวุธ ศรีประภา, 2561)

1.4 การปรับปรุงแก้ไขโครงการย่อยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การปรับปรุงแก้ไขโครงการย่อยโดยผู้ทรงคุณวุฒิของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดำเนินการโดยให้แต่ละเครือข่ายส่งโครงการย่อยให้กับผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับแก้ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 - เดือนมีนาคม 2561 เมื่อปรับแก้ไขโครงการย่อยของโรงเรียน 5 เครือข่าย ได้ส่งให้ผู้ประสานงานโครงการระดับประเทศเพื่อตรวจแก้ไขโครงการให้สมบูรณ์ และเป็นไปตามโครงการเป้าหมายของ สสส. 10 ปี

1.5 การทำสัญญาโครงการย่อย โดยฝ่ายบริหารโครงการระดับประเทศ

ผู้บริหารโครงการระดับประเทศได้ประชุมร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเดือนเมษายน 2561 เพื่อตรวจแก้ไขโครงการย่อยของ 5 เครือข่าย จำนวน 26 โรงเรียน

โดยมีข้อเสนอแนะ ผลผลิต และผลลัพธ์ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และเขียนเชิงปริมาณให้ระบุตัวเลขของผลผลิต และผลลัพธ์สอดคล้องกัน ได้แก่ ปรับปรุงโครงการฝ่ายบริหารโครงการตามข้อเสนอแนะ เพื่อส่งให้ระดับประเทศได้ทำสัญญาย่อยแต่ละโครงการ และได้รับอนุมัติโครงการในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการ 5 เครือข่าย จำนวน 26 โรงเรียน โรงเรียนละ 30,000 บาท ได้กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเครือข่ายตามสาระเป้าหมาย 10 ปีของ สสส. ดังนี้

เครือข่ายหมื่นเหล่าน้อย โครงการเครือข่ายหมื่นเหล่าน้อย ร่วมใจพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสุขภาพของเด็กและเยาวชน กิจกรรมการเรียนรู้ (1) เครือข่ายหมื่นเหล่าน้อยต้านภัยบุหรี่ (2) เด็กวัยใสเข้าใจเพศศึกษา (3) โภชนาการดีชีวิที่มีสุข (4) การอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัย (5) กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิต

เครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองบัว โครงการเครือข่ายหนองบัว พัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ภาวะเด็ก และเยาวชน โดยการมีส่วนร่วม (1) สร้างความดีมีวินัยไม่เรียนรู้เชิดชูวัฒนธรรมไทย ห่างไกลยาเสพติด รักชีวิต สิ่งแวดล้อม (2) รู้หลักอนามัยชีวิตปลอดภัยร่างกายสมบูรณ์ (3) เศรษฐกิจพอเพียงลดความเสี่ยงโภชนาการ (4) เด็กรุ่นใหม่ใส่ใจเพศศึกษา (5) โครงการคุณธรรมเด็กดีมีจิตอาสาพัฒนาสังคม (6) จันรักภาษาไทย

เครือข่ายโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่ โครงการโคกค่ายโคกใหญ่ รวมพลัง สร้างวินัย เรียนรู้อย่างเข้าใจ ห่วงใยสุขภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ (1) เท่อย่างมีคุณค่าไม่พึ่งพานาฬิกา (2) สุขภาพดีได้ด้วย 6 อ. (3) Stop teen mom (4) เยาวชนเข้มแข็งรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี (5) วิถีธรรมวิถีไทย

เครือข่ายชุมชนป่าแดง โครงการเครือข่ายชุมชนบ้านป่าแดง ร่วมใจพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสุขภาพของเด็ก และเยาวชน กิจกรรมการเรียนรู้ (1) ลดบุหรี่ชีวิตสดใส (2) พอเพียงพอประมาณ ชีวาพาสุข (3) วัยรุ่น วัยใส ใส่ใจสุขภาพ (4) ทักษะการอ่าน เขียน และการคิดวิเคราะห์ (5) คุณธรรมนำไทยให้เจริญ

เครือข่ายหนองหมื่นถ่านวิทยา โครงการเครือข่ายหนองหมื่นถ่านวิทยา ดูแล ห่วงใย ใส่ใจสุขภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ (1) วิถีชุมชนทุ่งโครสคันทรี่ต่อต้านยาเสพติด (2) สุขภาพดีได้ด้วยวิถีพอเพียง

(3) การทรงตัวป้องกันอุบัติเหตุ (4) อ่านไม่ได้อย่างน้อยเดียว (5) ทักษะชีวิต การดำเนินชีวิตบนวิถีความพอเพียง มีความไม่เรียนรู้ มีวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ

2. ผลการศึกษาการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษา การขยายการจัดการเรียนรู้ แบบเครือข่าย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

2.1 โรงเรียนศูนย์เครือข่ายกับสมาชิกโรงเรียนเครือข่าย ร่วมมือกันจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย 5 เครือข่าย จำนวน 26 โรงเรียน โดยแต่ละเครือข่ายได้ประชุมการดำเนินงานร่วมกันใน ศูนย์เครือข่ายของตนเอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ด้านใช้วิธีให้ โรงเรียนแต่ละโรงเรียนทำกิจกรรมที่ตนเองมีความต้องการ เชี่ยวชาญ ชำนาญให้เป็นโรงเรียนต้นแบบกิจกรรมหลัก เช่น ความตระหนัก ลดละสูญบุหรี่ยี่มีโรงเรียนต้นแบบ คือ โรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่ ได้ขยายกิจกรรมการเรียนรู้ไปยังอีก 4 โรงเรียน ที่เป็นเครือข่ายของ โรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่ หรือโรงเรียนบ้านวังแสงทำกิจกรรมหลัก โครงการคุณธรรมจริยธรรมของเครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองบัว และโรงเรียน 5 โรงเรียนของเครือข่ายหนองบัวต้องมาเรียนรู้กับ โรงเรียนบ้านวังแสง

2.2 การหนุนเสริมจากภายในเครือข่าย และภายนอก เครือข่ายจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 เครือข่ายมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมือนกัน คือ ใช้การหนุนเสริมจากภายใน เครือข่ายโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ โครงการ นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ร่วมมือ จัดการเรียนรู้กิจกรรม 5 ด้าน ด้านการลดละเลิกสูบบุหรี่ ด้านการ ตระหนักการบริโภคอาหารถูกหลักโภชนาการลดภาวะโรคอ้วน ด้านความตระหนักปัญหาสุขภาพทางเพศ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านคุณภาพการศึกษา ที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ เช่น การอ่านออก เขียนได้ และการคิดวิเคราะห์ สำหรับการจัดการเรียนรู้จะมีครู ผู้รับผิดชอบโครงการสร้างนักเรียนแกนนำเพื่อขยายผลการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนชั้นอื่นเข้ามาร่วมกิจกรรม และมีครูภายในโรงเรียน เข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม เพื่อพบว่ากิจกรรมที่เรียนรู้ไม่สามารถ จัดการได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องเชิญวิทยากรภายนอกเข้ามาหนุนเสริม ให้การจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้เรียน ด้านกาย จิตใจ สติปัญญา สังคมของเด็กเยาวชนได้ประสบผลมาก ยิ่งขึ้นดังกรณีตัวอย่างจำนวน 26 โรงเรียน จะมีเครือข่ายภายใน และ ภายนอกเข้ามาร่วมหนุนเสริมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยมีส่วนร่วมของชุมชน

เครือข่าย	เครือข่ายบุคคล/องค์กร ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชน							รวม	บทบาท
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้ปกครอง	ชุมชน	นักเรียน แกนนำ	ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง/ คน		
1. เครือข่ายมีเหล่าน้อย	4	4	12	4	12	4	7	47	บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. เครือข่ายบ้านหนองบัว	5	12	30	6	12	6	5	76	และหน่วยงานชุมชน
3. เครือข่ายหนองหมื่น ถ่านวิทยา	6	12	30	6	30	6	5	95	มีบทบาทสนับสนุน โครงการและเป็น
4. เครือข่ายโคกค่ายโคก ใหญ่วิทยา	5	10	25	5	15	5	5	70	วิทยากรถ่ายทอด ความรู้แต่ละ
5. เครือข่ายชุมชนป่าแดง	5	10	25	5	15	5	5	70	กิจกรรมการเรียนรู้ ของเครือข่าย
									รวม 26 โรงเรียน

ที่มา : ประสพสุข ฤทธิเดช (2561)

2.3 การบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส.

การจัดการเรียนรู้ของเครือข่าย 5 เครือข่ายจำนวน 26 โรงเรียนโดยใช้เนื้อหา 5 ด้าน ดังกล่าวซึ่งเครือข่ายทั้ง 5 เครือข่ายจำนวน 26 โรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการร่วมกับรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีการงานพื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ศิลปะ สุขศึกษา เช่น ด้านความตระหนัก ลด ละ เลิก บุหรี่ จัดการเรียนรู้กับวิชาสุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม บูรณาการ กับสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านคุณภาพการศึกษา การอ่านออกเขียนได้ การคิดวิเคราะห์ บูรณาการ กับสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้เนื้อหาตามสาระเป้าหมายของ สสส. 10 ปี (รายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนเครือข่ายที่มีเหล่าน้อย ตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, 2561)

2.4 เทคนิคการจัดการเรียนรู้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้ของ 5 เครือข่าย จำนวน 26 โรงเรียน มีเทคนิคการสอนที่ค้นพบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ด้าน พบเทคนิคการสอนที่สำคัญ คือ การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติด้วยวิธีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ด้าน ซึ่งครูผู้รับผิดชอบโครงการต้องวางแผนร่วมกันทั้ง 5 เครือข่าย ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบใด และผลผลิตการเรียนรู้ประกอบแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาร่วมกับวิทยากร ปรากฏชาวบ้านได้เข้ามาหนุนเสริมการเรียนรู้สาระเนื้อหาในแต่ละเครือข่ายโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ดังนี้

2.4.1 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นนักเรียนแกนนำในแต่ละโรงเรียนของเครือข่ายเพื่อฝึกปฏิบัติจริงตามคำแนะนำของครู เช่น การฝึกปฏิบัติการจัดกิจกรรมเรื่อง การให้ความรู้ การป้องกันสุขภาวะทางเพศ การให้ความรู้ต่อต้านการสูบบุหรี่ การปฏิบัติการปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่ เพื่อใช้ประกอบการบริโภคอาหารปลอดภัย เมื่อนักเรียนแกนนำได้

ปฏิบัติเกิดความเข้าใจในองค์ความรู้จากกิจกรรมดังกล่าว ได้นำสิ่งที่ได้ปฏิบัติจริงขยายผลให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ได้เข้ามาเรียนรู้ทุกชั้นเรียนในแต่ละโรงเรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ลดละเลิกบุหรี่ยาเสพติดถึงปัญหาสุขภาวะทางเพศ และรับประทานอาหารที่ปลอดภัยจากสารเคมีป้องกันโรคขาดสารอาหารได้ในระดับหนึ่ง (รายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนเครือข่ายโคกค่ายโคกใหญ่ อำเภอเขาหลวง จังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.4.2 การเรียนรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วมโดยเน้นให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เช่น การทำหนังสือเล่มเล็ก เป็นกลุ่มด้วยสาระการเรียนรู้ เรื่อง โพิษของบุหรี่ การทำแบบฝึกการอ่าน การเขียน การวาดภาพ การออกกำลังกาย การรวมกลุ่มร้องสรภัญญะ เช่น กรณีเครือข่ายทั้ง 5 เครือข่ายจะมีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงานร่วมกัน และบทบาทของครูในแต่ละเครือข่ายได้ใช้สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน เช่น โรงเรียนบ้านวังแสง เป็นโรงเรียนเครือข่ายจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรมจริยธรรมได้ให้เครือข่ายอื่น ๆ เรียนรู้ แบบโครงงานขยายผลในเครือข่ายโรงเรียนอื่น ๆ เครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองหมื่นถ่านวิทยาจัดอบรมเข้าค่ายคุณธรรมวิทยากรพระสงฆ์เป็นผู้อบรมจริยธรรม ศิลธรรม โรงเรียนที่เป็นเครือข่ายได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมด้วยจึงเป็นการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมเกิดจากบทบาทของครูได้ร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ ผู้เรียนได้มาร่วมกิจกรรมเป็นพี่เป็นน้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลายช่วงวัยร่วมกันผลที่ได้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะทักษะทางสังคมอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ และมีทักษะการแก้ปัญหาาร่วมกันเมื่อพบอุปสรรคในการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมมีรุ่นพี่ สอนรุ่นน้อง ให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีสมาธิในการอบรม มีความรับผิดชอบ เป็นต้น (รายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนเครือข่ายหนองหมื่นถ่านวิทยา, 2561 และ รายงานผลการดำเนินงานเครือข่ายบ้านหนองบัว, 2561)

2.4.3 การเรียนรู้แบบองค์รวมเป็นการเรียนรู้จากการเรียนรู้ เรื่อง ไกล่ตัว ที่มีอยู่ในชุมชน ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นตนเอง เช่น การเรียนรู้การทำสมุนไพรกำจัดเหาของเครือข่ายชุมชนป่าแดง โดยการใช้สมุนไพรใบน้อยหน่ามาทำยาสมุนไพรกำจัดเหาให้นักเรียนเป็นการเรียนรู้บูรณาการของรายวิชาพื้นฐาน

วิทยาศาสตร์การงานพื้นฐานเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำน้ำยาสมุนไพรตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ต้องมีส่วนผสมของใบน้อยหน่าสารทางเคมี ใช้ปริมาณที่กรัม จึงได้นำสมุนไพรกำจัดเหา ผู้เรียนเข้าใจอย่างลึกซึ้งครอบคลุมปัญหา เรื่อง เหา สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และแก้ปัญหาสุขภาพทางกายได้ปราศจากโรคเหา (รายงานผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายชุมชนป่าแดง, 2561)

3. ผลการศึกษาระบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส.

ผลการดำเนินการเรียนรู้ ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. เสริมสร้างสุขภาพเด็ก และเยาวชน การประเมินผลใช้กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่เป็นตัวแทนนักเรียนแกนนำช่วงอายุ ตั้งแต่ 10 ปี - 18 ปี ของโรงเรียนเครือข่าย 26 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมจำนวน 78 คน ตอบแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้ปรับใช้จากแบบประเมินของโครงการขยายผลการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพของเด็ก และเยาวชน เนื่องจากเด็ก และเยาวชน ที่เป็นนักเรียนแกนนำ กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 6) ได้ใช้แนวคิดทางวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 67) สร้างแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ดังตารางที่ 2 แสดงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส.

ตารางที่ 2 ผลการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายตามสาระเป้าหมาย 10 ปีของ สสส.

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
1. ความตระหนักและลดอัตราการใช้ยาสูบ	4.455	0.674	มาก
2. ด้านการเพิ่มการบริโภคอาหารและการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน	4.559	0.669	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
3. ความตระหนักและลดปัญหาสุขภาพทางเพศ	4.628	0.617	มากที่สุด
4. คุณธรรมจริยธรรม	4.666	0.595	มากที่สุด
5. การศึกษาที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ	4.064	0.708	มาก
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.4744	0.6526	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายตามสาระเป้าหมาย 10 ปีของ สสส. พบว่า เด็กและเยาวชน ที่เป็นนักเรียนแกนนำ ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.65$) ได้แก่ 1) ด้านความตระหนัก และลดอัตราการใช้ยาสูบ 2) ด้านความตระหนัก และการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน 3) ด้านความตระหนัก และลดปัญหาสุขภาพทางเพศ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านคุณภาพการศึกษา ที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ และความมั่นคง ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ และการคิดวิเคราะห์ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพมากที่สุด คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.59$) 2) ด้านสุขภาพทางเพศ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.61$) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ระดับมาก คือ 3) ด้านการเพิ่มการบริโภคอาหารการบริโภคอาหารถูกหลักโภชนาการ และการลดภาวะโรคอ้วนค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.66$)

สรุปผลการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการขยายโรงเรียนการจัดการเรียนรู้ แบบเครือข่าย และการขยายการเรียนรู้ แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีการขยายโรงเรียนการจัดการเรียนรู้ แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชนมี 5 ขั้นตอน คือ (1) การประชาสัมพันธ์

โครงการ (2) การประสานงานเครือข่าย เข้าร่วมโครงการ (3) การพัฒนาข้อเสนอโครงการย่อย (4) การปรับปรุงโครงการย่อย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ (5) การทำสัญญาโครงการย่อยโดยฝ่ายบริหารโครงการระดับประเทศได้โรงเรียนเครือข่าย 5 เครือข่าย จำนวน 26 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากการดำเนินโครงการครั้งนี้เป็นโครงการย่อยที่ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 26 โรงเรียน ในจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยโรงเรียนที่เข้าร่วมสมัครใจ ได้ร่วมโครงการกับคณะผู้วิจัย ได้ประชาสัมพันธ์โครงการ และการพูดคุยแบบใช้ทุนทางสังคมส่วนตัวประสานงาน โดยการเข้าร่วมโครงการสอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วมของ พินสุตา สิริธรร. (2562, น. 10) คือ (1) ร่วมคิด (2) ร่วมวางแผน (3) ร่วมปฏิบัติ (4) ร่วมแก้ไขปรับปรุง (5) ร่วมประเมินผล (6) ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน (7) ร่วมชื่นชมผลงาน เพราะโรงเรียนได้จัดกิจกรรมก่อนการเข้าร่วมโครงการได้ระดมแนวคิดร่วมกัน เพื่อเขียนโครงการเสนอต่อคณะผู้วิจัยใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะดำเนินโครงการได้ร่วมมือกันจัดการเรียนรู้ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. 5 ด้าน คือ 1) ด้านความตระหนักและลดอัตราการสูบบุหรี่ 2) ด้านความตระหนัก และการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน 3) ด้านความตระหนักและลดปัญหาสุขภาพทางเพศ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านคุณภาพการศึกษาที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ และความมั่นคง ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ และการคิดวิเคราะห์

สอดคล้องกับพิกุล แก้วนะรา (2561) ของโครงการเครือข่ายหนองบัวพัฒนาการจัดการเรียนรู้สุขภาวะโดยการมีส่วนร่วม ซึ่งกรณีตัวอย่าง จากจังหวัดมหาสารคาม เครือข่ายหมี่เหล่าน้อย และเครือข่ายหนองบัว จัดการเรียนรู้โดยใช้ออกรภายใน และภายนอกโรงเรียนเข้ามาหนุนเสริมให้แต่ละโรงเรียนจัดการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาวะผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยองค์กรที่เข้ามาหนุนเสริมมีผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนแกนนำ และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิด การสร้างเครือข่ายของ จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ (2550, น. 131-133) ระบุถึง เครือข่ายการพัฒนาเด็ก และเยาวชน โดยสรุปได้ 3 ลักษณะคือ เด็กนำ คือ เด็กเป็นแกนนำท้องถิ่นนำ

คือ โดยการขับเคลื่อนของชุมชน/อบต. และบุคคลเป็นหลัก คือ เคลื่อนการพัฒนาเด็ก และเยาวชน โดยผู้นำทางสังคม ปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งตรงกับเครือข่ายโครงการนี้โดยมีบุคคลหนุนเสริมการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาวะผู้เรียนดังกล่าว มาข้างต้น

สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. ใช้เนื้อหา 5 ด้าน จัดการเรียนรู้ แบบโครงงาน การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้ แบบปฏิบัติจริง เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ ตามสาระเป้าหมายของ สสส. 5 ด้าน ได้จัดการเรียนรู้บูรณาการกับเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ของ กัญชลี คำชาย (2540, น. 106) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของสติปัญญา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ และฝึกอบรมจนเป็นเหตุให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร เช่นเดียวกับผู้เรียนในโรงเรียน 26 โรงเรียนเป็นการเรียนรู้ในระบบที่ได้รับการเรียนรู้หลากหลายเทคนิค การเรียนรู้จึงส่งผลให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเลิกสูบบุหรี่ ตระหนักการป้องกันสุขภาพทางเพศ การรับประทานถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน การมีค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม 12 ประการ การมีทักษะกระบวนการคิดทักษะกระบวนการทางสังคม และทักษะชีวิต ทำให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้านกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

2. ผลการประเมินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. พบว่า ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 5 ด้าน 1) ด้านความตระหนัก และลดอัตราการสูบบุหรี่ 2) ด้านความตระหนัก และการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ การลดภาวะโรคอ้วน 3) ด้านความตระหนัก และลดปัญหาสุขภาพทางเพศ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านคุณภาพการศึกษาที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ และความมั่นคง ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ และการคิดวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$, S.D.=0.65) เนื่องจากผู้เรียนใน 26 โรงเรียนของจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ได้เรียนรู้โดยมีครูผู้รับผิดชอบเป็นผู้ให้คำแนะ

ปรึกษาในการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านและเมื่อการเรียนรู้ที่ครูผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจนในองค์ความรู้ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และใช้วิทยากรเข้ามาบรรยายเสริมความรู้ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และการฝึกปฏิบัติจริงได้รับรู้ตามเป้าหมายที่ให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากพฤติกรรมเสี่ยง เช่น พบปัญหาโรคอ้วน การอ่าน เขียน ไม่คล่อง การป้องกันการใช้เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร และการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามค่านิยม 12 ประการ โดยที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติฝึกทดลองทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนหรือได้ฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนในโรงเรียนอื่น ๆ ส่งผลให้การปฏิบัติการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตพฤติกรรมที่เคยเสี่ยงจะปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมเชิงบวกจากการได้เรียนรู้เนื้อหาทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว มาสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545, น. 185) และ ประสพสุข ฤทธิเดช (2560, น. 163) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม แรงจูงใจ การเสริมแรง การนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาพกาย จิตใจ และสติปัญญา เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นโดยพฤติกรรมรวมของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) ดังผลการดำเนินงานของโครงการที่ได้จัดการเรียนรู้ ตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. นับได้ว่าผู้เรียนได้ใช้ความรู้ไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้อย่างเป็นสุขตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. โดยระบุว่า การเป็นโรงเรียนสุขภาพต้องผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข ชุมชนเป็นสุข สิ่งแวดล้อมเป็นสุข สอดคล้องกับ การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ได้เรียนรู้ผ่านเนื้อหา 5 ด้าน ได้นำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการดำรงชีวิตต่อไปได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดการเรียนการสอนตามสาระเป้าหมาย 10 ปี ของ สสส. โดยเนื้อหา 5 ด้าน นำไปใช้เพื่อการบูรณาการกับการเรียนการสอนตามสาระหลักสูตรแกนกลาง 2551 เนื่องจากเป็นกิจกรรม

การเรียนรู้ที่โรงเรียนได้ดำเนินงานตามปกติ และควรเพิ่มการวัดประเมินผลโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนแยกเป็นระดับชั้นเรียนจะทำให้ได้ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนแต่ละด้านนำไปใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายตามความต้องการของผู้เรียน โดยใช้สาระเป้าหมายของ สสส. 10 ปี ประกอบกับการเรียนรู้แบบโครงการหรือการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพเด็ก และเยาวชนของโรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปจ.) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญชลี คำชาย. (2540) **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : เทคนิคพรินต์.
- จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์. (2550). **เด็กไทยบนทางสามแพร่ง : บทสังเคราะห์กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดในโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประกิต ทัทธานีและมาลินี ระถิ. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายหมี่เหล่าน้อยร่วมใจพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ประสพสุข ฤทธิเดช. (2560). **การสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ด้วยการสื่อสารตามแนวทางโรงเรียนสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ประสพสุข ฤทธิเดช. (2561). **รายงานโครงการขยายเครือข่ายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- พานิดา สิทธิหาโคตร. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายหนองหมื่นถ่านวิทยา ดูแลห่วงใยใส่ใจสุขภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

- พิณสุตา สิริธรรค์. (2562). **การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- พิรุณ แก้วนะรา. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายหนองบัวพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่สภาวะโดยการมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ศราวุธ ศรีประภา. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายชุมชนบ้านป่าแดงร่วมใจพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสภาวะของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสุขภาพ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2545). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ทิพย์อาสน์และอรุณรัตน์ ทิพย์อาสน์. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการโคกค่ายโคกใหญ่ รวมพลังสร้างวินัยเรียนรู้อย่างเข้าใจห่วงใยสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)